

DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Oslo

Sak H 06/26 Høring – ekspertutvalg om tilskuddsordning for finansiering tros- og livssyn

- Innledning

Proposisjonen, Prop. 130 L (2018-2019), inneholdt to deler: En stortingsmelding om det livssynsåpne samfunn og et lovforslag. I meldingsdelen fremgikk det hovedsakelig to begrunnelser for statens tros- og livssynspolitik:

1. Å sikre religionsfrihet, retten til religionsutfoldelse og likebehandle borgerne
2. Å aktivt støtte opp under den positive betydningen som tros- og livssynsamfunn har både for den enkelte og for samfunnet

Høsten 2024 vedtok Oslo kommune sin strategi for tros- og livssynspolitik 2024 – 2034: Den livssynsåpne byen. Punkt 6 av sju hovedpunkter i strategien fastslår at «tro og livssyn er en ressurs for enkeltmennesker og for samfunnet. Oslo kommune oppfordrer derfor til dialog og samarbeide med tros- og livssynssamfunn om samfunnsutvikling i byen, og om å skape gode lokalsamfunn og nabolag».

Også i kommunedelplanens samfunnsdel vektlegges mangfold og inkluderende arenaer i mål 4 om Oslo som åpen, inkluderende og trygg:

Kommunen skal være tilgjengelig for alle og universelt utformet, med trygge byrom. Kommunens tjenester og ansatte skal speile befolkningen og det er derfor særlig viktig at minoritetsmiljøer involveres i tjenesteutviklingen. Tros- og livssynssamfunn er viktige for mange. Byen skal være livssynsåpen og ha rom for møter som forebygger ensomhet, fremmer felleskap, og har plass til forskjellighet. Alle skal gis mulighet til å delta i kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter.

Den norske kirke er en åpen og inkluderende folkekirke. Menigheter i Oslo er bevisste sitt ansvar som lokale forvaltere og utviklere av en åpen, diakonal folkekirke med et oppdrag, ikke bare som trosfellesskap, men også som samfunnsaktører i sine lokalmiljøer og i byen i stort. Våre kirkerom og møtelokaler skal være trygge, inkluderende rom, tilgjengelige for et bredt spekter av kulturformidling og som møteplasser for ulike typer aktiviteter i tillegg til gudstjenester, seremonier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd, andre kirkelige handlinger og de åpne kirkerom for stillhet, bønn og refleksjon.

Sommeren 2025 la regjeringen Støre fram en Strategi for et livssynsåpent samfunn. Strategien skal synliggjøre samfunnsbidraget til tros- og livssynssamfunn og gi retning for politikken på feltet. Blant prinsippene for strategien pekes det på at

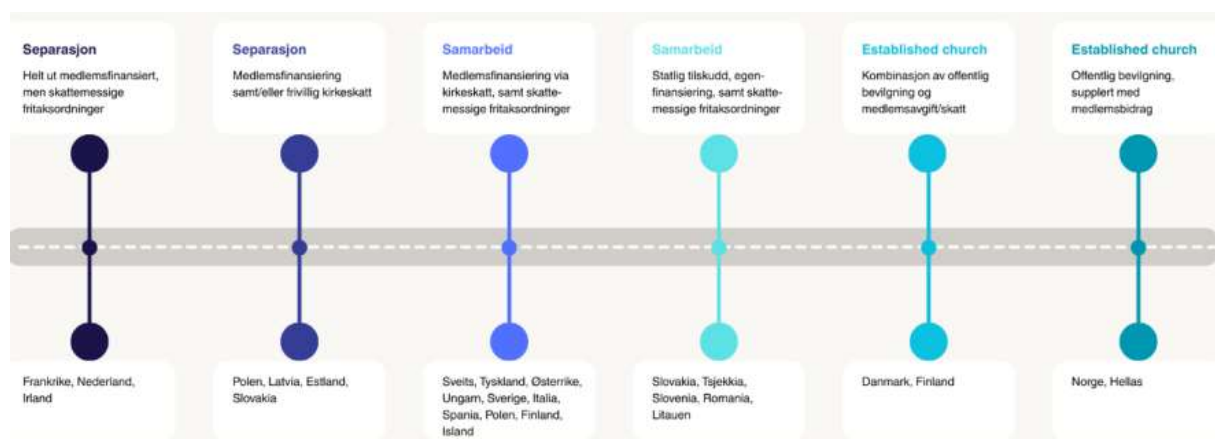
- Tro og livssyn er viktige aspekt ved menneskets livsutfoldelse
- Den norske kirke og de andre tros- og livssynssamfunnene er en sentral del av sivilsamfunnet

- Tros- og livssynspolitikken skal være aktivt støttende, sikre likebehandling og anerkjenne den særlige stillingen til Den norske kirke etter Grunnloven

- Dagens ordning gir utfordringer

Kirkelig fellesråd i Oslo (KfIO) anerkjenner at det er utfordringer knyttet til dagens finansieringsmodell. Modellen baserer fordeling til andre tros- og livssynssamfunn på tildelinger til Den norske kirke, delt på Dnks medlemstall. Denne summen ganges deretter opp med antall medlemmer i det enkelte tros- og livssynssamfunn. En modell som ikke i tilstrekkelig grad gir bevilgende myndigheter forutsigbar kostnadsutvikling.

Ekspertutvalgets rapport viser i underkapittel 3.4.2 kort til hvordan finansiering av majoritetskirkene foregår i noen andre land. KfIO viser her til hovedorganisasjonen KAs høringsuttalelse, som refererer til et arbeid professor Harald Askeland gjorde i sin tid som ansatt i KA, basert på en ikke publisert studie av 27 land. Studiet viser at Europa kan deles inn i tre kategorier av religionspolitiske tilnærminger; separasjon, samarbeid og “established church”-modeller:

Oversikten fra KA viser at de fleste land i Europa har forskjellige mekanismer som gir et finansielt grunnlag for de store kirkene. De fleste land har i tillegg offentlig finansiert betjening fra majoritetskirkene i forsvaret, fengsler, universiteter og i helsevesenet.

Ekspertutvalgets rapport viser i pkt 3.4.2 til at Den norske kirke samlet sett har mindre å rutte med per kirkemedlem enn sine søsterkirker i Sverige, Danmark og Finland. KA trekker i tillegg fram et ytterligere perspektiv; hvordan finansieringsordningen i Norge skiller seg ut med to helt spesielle trekk:

- At støtten til andre trossamfunn skal være om lag på lik linje som støtten til majoritetskirken
- At støtten inkluderer livssynssamfunn, som i stor grad er et fremmed begrep i Europa

I Danmark er det for eksempel i dag ingen ordning der andre trossamfunn enn Folkekirken får ordinære driftstilskudd fra staten, men det gis skattefradrag for gaver til registrerte trossamfunn. I Sverige deles det ut støtte til trossamfunn utenom Svenska kyrkan fra den statlige Myndigheten för stöd till trossamfund, men på et helt annet nivå enn i Norge: I 2024 var utdelingen totalt på SEK 90 millioner, mens Norge ga over NOK 1 milliard. I flere av landene i Europa der andre trossamfunn får støtte av det offentlige, skjer det gjennom skattefradragsordninger eller momskompensasjon.

I et europeisk lys fremstår den norske modellen som god for majoritetskirken og raus for de øvrige tros- og livssynssamfunnene.

- Tre alternativer

Utvalget skisserer tre forskjellige alternativer for endringer av finansieringsordningen:

- Alternativ A innebærer en videreføring av hovedelementene i dagens ordning, men at beregningsgrunnlaget for tilskuddene til trossamfunn utenfor Den norske kirke reduseres, ved at flere elementer trekkes ut av dette
- Alternativ B innebærer at beregningsperioden for tilskudd til trossamfunn utenfor Den norske kirke fryses i mer enn ett budsjettår, f.eks. lik stortingsperioden
- Alternativ C innebærer at Stortinget årlig fastsetter en tilskuddssats per medlem av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, uavhengig av medlemsutviklingen i Den norske kirke.

Av disse alternativene, og gitt KfiOs vurderinger i det følgende, mener KfiO at alternativ A er det beste utgangspunktet for justeringer av finansieringsordningen

- Den norske kirkes særlige stilling

KfiO deler målsettingen om likebehandling av tros- og livssynssamfunn, så langt dette er rimelig og i tråd med de særlige forpliktelser og reguleringer som er lovfestet for Den norske kirke i kapittel 3 i tros- og livssynssamfunnsloven. Her pålegges Den norske kirke å være landsdekkende og demokratisk (§10) og at hvert sokn skal være betjent av prest og hvert bispedømme av biskop (§16).

Utvalget viser i pkt 4.6.2 til Grunnlovens § 16 andre punktum om plikt til å støtte Den norske kirke som «Norges folkekirke» (se også i kap. 2.3), ønsket Stortinget dels å ivareta hensynet til kontinuitet ved overgangen fra statskirkeordningen, dels å forplikte seg til fortsatt å legge til rette for at Den norske kirke kan tilby kirkelige tjenester over hele landet, uavhengig av kirkesøkernes grad av trosengasjement. Forventningen om et landsdekkende tilbud viser til at faktisk kirkestruktur er helt annerledes for Den norske kirke enn for andre tros- og livssynssamfunn.

Kirkelig fellesråd i Oslo vil understreke utvalgets budskap ang pkt 4.6.2 om at Den norske kirke er «Norges folkekirke» og at Dnk skal tilby kirkelig tjenester over hele landet. På grunn av tilstedeværelse i alle landets kommuner med trygge rom, kompetente medarbeidere og et stort antall lokale frivillige, utgjør Den norske kirkes virksomhet en viktig del av den psykososiale beredskap og dermed den samlede, nasjonale totalberedskap. For at Den norske kirke skal kunne ivareta de forpliktelser og forventninger som ligger i lovkrav om nasjonal tilgjengelighet, demokratiske strukturer og medansvar i nasjonal totalberedskap, mener KfiO det er avgjørende at Storting, regjering og kommunene finner gode beregningsnøkler i tråd med forutsetningen om offentlig understøtting av kirkebygg og lokal virksomhet. Bare gjennom videreføring av slik gjensidig forpliktelse mellom kirke, stat og kommuner vil Den norske kirke kunne oppebære nasjonalt ansvar og lokal åpen tilgjengelighet som landsdekkende folkekirke også om 50 år, samtidig som andre tros- og livssynssamfunn hensyntas etter de prinsipper som til enhver tid er nedfelt.

Kravet om å holde den fysiske infrastrukturen i en slik stand at bygningene kan benyttes som kirker og ha tilfredsstillende bemanning (kirketjener, klokker og organist/kantor), gir ifølge utvalget, ikke mening uten at de kirkelige handlingene som dette skal legge til rette for, kan skje med nødvendig medvirkning av prest. Utvalget understreker at forutsetningen om videreføring av et kirkelig tilbud i alle deler av landet, er et grunnleggende premiss for det

brede politiske kompromisset som Grunnloven § 16 hviler på. De lovfestede kravene om å holde svært mange kirkebygg funksjons-dyktige og tilstrekkelig betjent, også i områder med beskjedent befolkningsgrunnlag, setter Den norske kirke i en særstilling sammenlignet med alle andre tros- og livssynssamfunn.

- Den norske kirkes infrastruktur

Ifølge fellestrådenes regnskaper for 2023 var samlede kommunale driftstilskudd og tjenesteyting som føres under funksjon 042 Kirker på om lag 522 mill. kroner, mens kommunale tilskudd og tjenesteyting til investeringer under samme funksjon utgjorde om lag 481 mill. kroner. Dette tilsvarer en samlet støtte på om lag 1 mrd. Kroner.

Utvalget drøfter grunnlaget for at den kommunale støtten til vedlikehold og drift av inngår i grunnlaget for å beregne tilskuddet til tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk. På steder der andre tros- og livssynssamfunn driver en virksomhet som kan sammenliknes med virksomheten i Dnk, bidrar dagens ordning indirekte til å gi andre samfunn mulighet til å ivareta sine behov for verdige seremonilokaler mv. Et forhold som trekker i retning av å beholde kommunal støtte til Dnk i beregningsgrunnlaget, slik at andre samfunn mottar sin relative del av det medlemsbaserte tilskuddet. Et hensyn til behov i andre samfunn, påpeker utvalget i kap. 5.4.6, som kan ivaretas gjennom en søknadsbasert tilskuddsordning til andre tros- og livssynssamfunns bygg.

- Kirkebyggenes betydning i Oslo

Den kommunale finansieringsordningen for Den norske kirke bidrar på en forpliktende måte til samarbeid og dialog med kommunen. I forarbeidene til trossamfunnsloven, skrev departementet: «Kommunenes finansieringsansvar har gjennom årene bidratt til et nært samarbeid mellom kommune og kirke. Dette har, etter departementets syn, representert en verdi ikke bare for kirken, men også for det norske samfunnet.» (Prop 130 L (2018-2019), s 159.)

Dette er viktige elementer både i Oslo kommunes og regjeringens strategier for et livssynsåpent samfunn. Regjeringen vil bidra til god samhandling gjennom dialog med KS om behovet for veiledning til kommunene om hvordan skape god samhandling mellom kommuner og tros- og livssynssamfunn. I Oslo-strategien understrekes det i punkt 7 at Oslo kommune skal øke sin kompetanse om tro- og livssynsspørsmål for å kunne bidra til likeverdige tjenester og tilbud til befolkningen.

Kirkene i Oslo er i all hovedsak aktiv bruk som menighetskirker i Den norske kirke. I tillegg tilgjengeliggjøres kirkerom og kapell for migrantmenigheter, andre kirkesamfunn, kulturaktivitet og diakonale og sosiale tiltak. Kirker og kapell er en grunnleggende del av tros- og kulturlivet i hovedstaden, som rom hvor folk møtes i sorg og glede, til dåp, konfirmasjon, giftemål, begravelse og nattverd og som kulturelle og sosiale samlingssteder for migrantmenigheter. Kirkerom er i bruk for speidere, korps, orgelskoler og andre typer musikere, sang- og korvirksomhet fra babysang til demenskor, konserter og andre kulturarrangementer. I de mange arbeidskirkene kan private samles etter gravferd og til feiring av dåp, konfirmasjon og vigsel. I tillegg er arbeidskirkene tilgjengelige møtesteder for borettslag og andre lokale lag og foreninger.

Kirkene over hele Oslo er symbolbygg i bydelene som spiller viktige roller i sine lokalmiljø - langt ut over det å være kirke for kirkens medlemmer.

- Kirkebyggenes betydning – og kostnad – nasjonalt

Kirkene er en viktig del av den norske kulturarven og forteller om arkitekturhistorie, håndverkstradisjoner og materialbruk. Selv der dagens kirke er den nyeste kirke oppført på samme sted, kan interiøret stamme fra tidligere kirker på stedet. Kirkekunst, som altertavler og andre malerier, skulpturer, kirkesølv og tekstiler representerer store kulturhistoriske og økonomiske verdier. De nær 1000 kirkene som er fredet eller listeført på grunn av sin kulturhistoriske verdi, omfattes av det statlige kirkebevaringsprogrammet som støtter utvalgte prosjekter med kommunal medfinansiering. KfiO støtter at hverken statlig eller kommunal finansiering av slike prosjekter inngår i grunnlaget for å beregne tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn.

KfiO mener imidlertid det, innenfor et prinsipp om å likebehandle det som er likt, kan gjøres større uttrekk knyttet til kostnader til investeringer, drift og vedlikehold av kirkebygg i Den norske kirke, fra grunnlaget for å beregne tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Vi viser her til beregninger presentert i høringsuttalelse fra KA, som viser til at de særlige kostnadene Den norske kirke har knyttet til å være pålagt å ha en landsdekkende infrastruktur med over 1600 kirkebygg med tilstedeværende bemanning. KA lager økonomirapporter for landets kirkelige fellesråd og analyserer driftskostnadene ved det å drive kirke i hver kommune.

KAs 2024-rapporter viser at for fellesråd på det indre Østlandet, med små avstander og tett befolkning, ligger driftskostnadene ofte på omkring kr 1 200 per medlem i kirken. I rurale bygdekommuner er det samme tallet ofte omkring kr 3 200. Til sammenlikning mottok KfiO i 2023 kr 566 i samlede ytelser fra Oslo kommune per medlem i Dnk i hovedstaden. Et forhold som dokumenterer det store spennet i kommunale bidrag til investeringer, vedlikehold og drift av Den norske kirke.

KfiO deler KAs vurdering av at ingen andre trossamfunn driver virksomhet i alle landets kommuner, og de fleste av dem kun driver i store byer. Dette forholdet understreker Dnks særstilling og gir grunn til å kunne trekke ut en større sum av beregningsgrunnlaget for infrastruktur. KA har vurdert flere modeller for hvordan dette kan gjøres, og utvalget drøfter også dette i rapportens punkt 4.6. I tråd med utvalgets drøfting, anbefaler KA at man innenfor rammen av alternativ A (se nærmere om alternativ A under), legger inn et uttrekk av beregningsgrunnlaget for infrastruktur på følgende vis:

- *Trekk ut halvparten av Den norske kirkes driftskostnader på regnskapsfunksjon 042 Kirker. Denne funksjonen omhandler kostnader til drift og vedlikehold av kirkebygg, men også lønn til stillinger som fyller byggene med innhold, som kirketjenere og kirkemusikere. Vi mener det bør gjøres uttrekk for byggene, men ikke for stillingene. Et slik uttrekk basert på 2024-regnskapene til fellesrådene, ville utgjort kr 261 millioner.*

- *Trekk ut verdien av kommunal tjenesteyting og tilskudd til investeringer på samme funksjon. Dette utgjorde i 2024 kr 481 millioner.*

- *Sett deretter opp en søknadsbasert tilskuddsordning for alle registrerte tros- og livssynssamfunn, der de kan søke midler til drift og vedlikehold av egne religiøse seremonibygger. Denne kan ha en årlig ramme på kr 100 millioner fra år 1.*

Utvalget peker på følgende mulige uttrekk:

- Overføring av fengselsprester til kriminalomsorgen – kr 34 millioner
- Overføring av studentprester til universiteter – kr 16 millioner
- Tilskuddet til Sjømannskirken over statsbudsjettet – kr 125 millioner
- Uttrekk av tilskuddet til valgordning i Dnk – kr 18 millioner
- Den norske kirkes særlige betjening på samisk – kr 13 millioner
- Deltakelse i beredskapsråd – kr 2 millioner
- Beredskapsordning for dødsbudskap – kr 23 millioner
- Nasjonale seremonier – kr 6,5 millioner
- Tilskuddet til KUN og KIFO – kr 16 millioner

KfiO mener det er en bedre løsning at student- og fengselsprester ikke overføres til institusjonene, med forblir i et faglig fellesskap i sine respektive bispedømmer. Men KfiO vil påpeke at VAKE ressurscenter mot seksuelle overgrep er et felles ressurscenter for kirkene under Norges Kristne Råd og at støtten til VAKE på rundt 5 millioner bør inngå i uttrekk fra overføringer til Den norske kirke. Samlet gir disse uttrekkene en reduksjon i beregningsgrunnlaget på rundt 200 millioner.

KfiO støtter KAs forslag til utvikling av finansieringsordningen basert på alternativ A, med en finansieringsordning der rundt kr 940 millioner mer enn i dag trekkes ut av beregningsgrunnlaget. KfiO understreker at et slikt uttrekk bør kompenseres med opprettelse av en ny ordning på kr 100 millioner til andre tros- og livssynssamfunns bygg.